

فصلنامه حسابداری سلامت، سال دوم، شماره اول، شماره پیاپی (۳)، بهار ۱۳۹۲، صص ۳۵-۵۶.

بررسی تأثیر نوع گزارش حسابرسی روی تأمین مالی (استقراض از بانک‌ها) شرکت‌های صنعت مواد و محصولات دارویی عضو بورس اوراق بهادار تهران

دکتر مهدی صالحی^۱، دکتر هاشم ولی پور^۲، فرزاد اخترشناس^{۳*}

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۲/۱۵ تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۹۲/۰۵/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۰۵/۱۳

چکیده

مقدمه: هدف از این مقاله، بررسی تأثیر نوع گزارش حسابرسی بر تأمین مالی شرکت‌های فعال در صنعت مواد و محصولات دارویی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از طریق بانک‌های داخلی است.

روش پژوهش: متغیر وابسته این پژوهش، تسهیلات اعطایی بانک‌ها و متغیر مستقل، گزارش حسابرسی است. جامعه آماری در این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۸ شرکت فعال در صنعت مواد و محصولات دارویی طی دوره زمانی ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۹ است. این نوع پژوهش، از نوع توصیفی-همبستگی است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون لجستیک و برای تجزیه و تحلیل داده‌های آماری از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نوع گزارش حسابرس و مؤسسه حسابرسی رسیدگی کننده تأثیر زیادی بر تصمیم‌گیری بانک‌های دولتی و خصوصی برای اعطای تسهیلات کوتاه‌مدت و درازمدت ندارد. بررسی متغیرهای کنترلی نشان می‌دهد که متغیرهای اهرم مالی و ساختار دارایی‌ها، رابطه مستقیم و معناداری با تأمین مالی کوتاه‌مدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی دارد. در مورد تأمین مالی کوتاه‌مدت شرکت‌ها از طریق بانک‌های خصوصی، اندازه شرکت با دریافت یا دریافت نکردن وام رابطه مستقیم و معنادار و سودآوری با تأمین مالی رابطه معکوس و معنادار دارد.

نتیجه‌گیری: به‌طور کلی، تفسیر یافته‌ها بیان‌گر این است که بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی شرکت‌های صنعت مواد و محصولات دارویی از طریق بانک‌های داخلی رابطه معناداری وجود ندارد.

واژه‌های کلیدی: نوع گزارش حسابرسی، تسهیلات، تأمین مالی و اعتباردهندگان.

۱. عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

۲. عضو هیات علمی دانشگاه آزاد فیروزآباد

۳. کارشناس ارشد حسابداری از دانشگاه آزاد مرودشت

* نویسنده مسئول؛ رایانامه: Akhtarshenas_f@yahoo.com

مقدمه

(اساسی) نیست که مستلزم اظهارنظر مردود یا عدم اظهارنظر شود. در نظر مشروط باید با عبارت «به استثنای» آثار موضوع مورد شرط، اظهار شود (۴). اظهارنظر مردود یک نظر منفی و بیان گر آن است که صورت‌های مالی به نحو مطلوب ارائه نشده است. حسابرسان هنگامی نظر مردود اظهار می‌کنند که نقص‌های صورت‌های مالی چنان با اهمیت باشد که کلیت صورت‌های مالی گمراه‌کننده باشد. کلیه دلایل عمده مربوط به صدور نظر مردود باید در بندهای توضیحی آورده شود (۵). عدم اظهارنظر باید هنگامی ارائه شود که اثر احتمالی محدودیت در دامنه رسیدگی یا ابهام چنان با اهمیت و فراگیر (اساسی) باشد که حسابرس نتواند نسبت به صورت‌های مالی اظهارنظر کند (۴).

مبانی نظری پژوهش

با توجه به مقوله جدایی مالکیت از مدیریت، بحث حاکمیت شرکتی، هم‌چنین نظریه‌های مطرح‌شده مرتبط با آن از قبیل نظریه نمایندگی، نظریه ذی‌نفعان و دیگر نظریه‌ها، رسیدگی و حسابرسی صورت‌های مالی شرکت‌ها امری کاملاً ضروری است. حسابرسی، برای صورت‌های مالی گزارش شده ارزش افزوده (مضاعف) ایجاد می‌کند، زیرا نتایج بررسی مربوط بودن و قابلیت اتکای محتوای صورت‌های مالی را گزارش می‌کند (۶). به‌طور خلاصه، حسابرسی مشکلات اعتباردهی ناشی از تضاد منافع را کاهش داده و از این‌رو قابلیت‌اتکای آن را می‌افزاید (۷). فلسفه اصلی حسابرسی، اعتباربخشی به اطلاعات

صورت‌های مالی برای این‌که بتواند در تصمیم‌گیری‌ها مفید واقع شود، باید از دقت و کیفیت لازم برخوردار باشد. فرایند حسابرسی، کیفیت اطلاعات صورت‌های مالی را ارزیابی و آن را بهبود می‌بخشد و به آن اعتبار می‌دهد (۱). سهم حسابرس مستقل در گزارش‌گری مالی، اعتباربخشیدن به صورت‌های مالی است. در این‌جا اعتبار، یعنی این‌که صورت‌های مالی می‌تواند باور شود؛ به عبارت دیگر، اشخاص خارج از شرکت مانند سهام‌داران، اعتباردهندگان، دولت و سایر اشخاص ثالث علاقه‌مند، می‌توانند به آن اتکاء کنند (۲).

گزارش حسابرسی وسیله‌ای است که از آن طریق حسابرس، نظر خود را در خصوص قابلیت اعتماد صورت‌های مالی به استفاده‌کنندگان از آن گزارش منتقل می‌کند (۳). حسابرس مستقل گزارش خود را در قالب یکی از انواع اظهارنظر مقبول، اظهارنظر مشروط، اظهارنظر مردود و یا عدم اظهارنظر صادر می‌کند. اظهارنظر مقبول شکلی از گزارش حسابرسی برای مواردی است که دامنه رسیدگی، کافی بوده و حسابرسان معتقدند صورت‌های مالی واحد مورد رسیدگی، وضعیت مالی، نتایج عملیات را طبق اصول پذیرفته‌شده حسابداری به نحو مطلوب نشان می‌دهد. نظر مشروط باید هنگامی اظهار شود که حسابرس نتیجه‌گیری می‌کند نظر مقبول نمی‌تواند اظهار شود، اما اثر هرگونه عدم توافق با مدیریت یا محدودیت در دامنه رسیدگی چنان با اهمیت و فراگیر

منعکس در صورت‌های مالی است. زیرا، اطلاعات مزبور مبنای تصمیم‌گیری‌های گروه‌های مختلفی نظیر سهام‌داران، سرمایه‌گذاران بالقوه، کارگزاران، مدیران، مشاوران مالی، تحلیل‌گران، اعتباردهندگان، دولت و سایر استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرد. بنابراین، حسابرسی از دیدگاه کاربران مزبور به ویژه اعتباردهندگان، زمانی سودمند است که حساب‌برسان طی رسیدگی‌های خود به بررسی و ارزیابی برقراری فرض تداوم فعالیت، عاری بودن صورت‌های مالی از اشتباه، تقلب بااهمیت و اعمال غیرقانونی مؤثر بر فعالیت واحد مورد رسیدگی بپردازند و میزان موافقت خود را با رعایت موارد مزبور اعلام کنند (۸).

خصیصه نظام نوین بانکی و هم‌چنین ساز و کار ذاتی اکثر ابزارهای جدید اعتباری به گونه‌ای است که به‌طور خودگردان، پاسخ‌گوی بار مالی تسهیلات اعطایی و بازگشت منابع بانک است. از این‌رو، لازم است ماهیت و توجیحات مالی تسهیلات درخواستی بررسی شده و وضعیت و بافت مالی متقاضی مدنظر قرار گیرد تا براساس نیاز واقعی و متناسب با ظرفیت مالی او تسهیلات پرداخت شده و بازگشت منابع بانک دچار اختلال و احیاناً مخاطره نشود (۹). هدف بانک از اعطای وام، به‌دست آوردن سود و وصول اصل آن در سررسید است. اما اگر صورت‌های مالی شرکت که همراه با تقاضای وام به بانک ارائه می‌شود، قابل اتکاء نباشد و بانک بر اساس چنین اطلاعات گمراه‌کننده‌ای وامی داده باشد، نتیجه نهایی احتمالاً این است که بانک به سود مورد نظر خود نمی‌رسد و ممکن است مجبور شود اصل وام را نیز به عنوان زیان

ناشی از مطالبات سوخت‌شده به حساب هزینه منظور کند (۲). شرکت‌ها نیز به دنبال تأمین منابع و تجهیزات و افزایش منافع خود هستند و می‌خواهند بدهی را به عنوان بخشی از ساختار سرمایه داشته باشند و با استفاده خردمندانه از آن، ارزش شرکت و ثروت سهام‌داران را بالا ببرند (۵). از آنجا که متقاضی اعتبار، وضعیت خود را با کمک نظام گزارش‌گری مالی به بانک ارائه می‌کند، نقش حسابرسی مستقل در ارزیابی اعتبار این گزارش‌ها کاملاً مشهود است و اظهارنظری که حساب‌برسان ارائه می‌کند می‌تواند بر تصمیم اعتباردهندگان مؤثر واقع شود (۱۰).

یکی از معیارهای تشخیص قدرت و توان بازپرداخت وام‌ها به وسیله متقاضیان دریافت تسهیلات و وام بانکی می‌تواند صورت‌های مالی حسابرسی شده، گزارش‌های حساب‌برسان و هم‌چنین نوع اظهارنظر مندرج در گزارش حسابرسی باشد. کارشناسان اعتباری بانک‌ها با توجه کردن به گزارش‌های حسابرسی به ویژه نوع اظهارنظر مندرج در گزارش‌های حسابرسی و استفاده از آن‌ها در ارزیابی اعتباری واحدهای اقتصادی متقاضی استفاده از تسهیلات و وام‌های بانکی، می‌توانند به بازیافت اصل منابع و دریافت منافع مورد انتظار از آن امیدوار باشند و از ایجاد مطالبات معوق بانک‌ها جلوگیری کنند (۱). صورت‌های مالی حسابرسی شده به وسیله حساب‌برسان مستقل، وسیله بسیار مناسبی در انتقال اطلاعات قابل اتکاء است. حساب‌برسان مستقل، شایسته‌ترین شخص برای اظهارنظر درباره درستی تهیه و ارائه صورت‌های مالی واحد اقتصادی هستند. شایستگی حساب‌برسان به این

دلیل است که وی حسابرسی را طبق استانداردهای حسابرسی انجام می‌دهد تا اطمینان یابد که اقلام صورت‌های مالی بر طبق استانداردهای حسابداری تهیه شده است. بنابراین، حسابرسی به ادعاهایی اعتبار می‌بخشد که به وسیله شخص دیگری در قالب صورت‌های مالی تهیه شده است، و به این وسیله قابلیت اتکای اطلاعات به کار رفته در تصمیم‌های اقتصادی را افزایش می‌دهد (۱۱).

در این پژوهش، تأثیر گزارش حسابرسی مستقل از لحاظ نوع گزارش (مقبول، مشروط، عدم اظهار نظر و یا مردود) و نوع حسابرس (سازمان حسابرسی یا مؤسسات حسابرسی خصوصی) بر اعطای وام به وسیله بانک‌های داخلی مد نظر است.

اهمیت و ضرورت پژوهش

حرفه حسابرسی مستقل که در کشورهای پیشرفته نیز نسبت به سایر حرفه‌ها پیشینه تاریخی طولانی ندارد، در کشور ما هنوز در آغاز راه است و با وجود تأکیدهای مکرر هنوز جایگاه واقعی خود را در جامعه به دست نیاورده است. بنابراین، انجام پژوهش‌هایی در این زمینه ضرورتی انکارناپذیر است. در ادبیات نظری حسابرسی این موضوع مطرح می‌شود که حسابرسی منجر به ایجاد ارزش افزوده برای اطلاعات حسابداری و انتفاع استفاده‌کنندگان می‌شود (۶). اگرچه ادبیات یاد شده ماحصل پژوهش‌های تجربی است، اما به نظر می‌رسد شرایط محیطی پژوهش‌های یاد شده که ادبیات نظری حسابرسی در آن شکل گرفته، با شرایط و ویژگی‌های کشورهای در حال توسعه نظیر ایران

تفاوت اساسی داشته باشد. از طرفی نتایج متضادی در این زمینه به دست آمده است. بنابراین، ضروری است پژوهش‌های تکمیلی برای اثبات قابلیت تعمیم نظریه‌های مربوط به جامعه ایرانی انجام شود (۱۰). با انجام این پژوهش می‌توانیم اهمیت انواع گزارش‌های حسابرسی را برای اعتباردهندگان در ایران بررسی و راه کارهایی برای بهبود و رفع نواقص احتمالی در این زمینه بیان کنیم تا از این طریق حرفه حسابرسی بتواند به جایگاه واقعی خود در جامعه دست یابد.

پیشینه پژوهش

رسولی به این نتیجه رسیده است که حسابرسی در گذشته به دلیل نبودن الزامات قانونی، نهاد حرفه‌ای و برداشت‌های غیرمنطقی از حسابرسی جایگاه معتبر خود را نداشته است و استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی، وجوه افتراق صورت‌های مالی حسابرسی شده و حسابرسی نشده را نمی‌دانستند (۱۲).

موسوی شیری نتیجه گرفته است که اعتباردهندگان، سهام‌داران و سرمایه‌گذاران در تصمیم‌های مالی خود بر گزارش‌های حسابرسی اتکاء می‌کنند و این گزارش‌ها بر کیفیت صورت‌های مالی افزوده‌اند ولی در مورد افزایش بعضی از خصوصیات کیفی صورت‌های مالی موفقیت چندانی نداشته‌اند (۱۳).

حساس یگانه و مدنی با استفاده از ۷۶ پرسش‌نامه به بررسی تأثیر گزارش‌های حسابرسی بر تصمیم‌گیری اعتباردهندگان پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد بین گزارش حسابرسی و تصمیم‌گیری اعتباردهندگان رابطه قوی و مؤثری وجود ندارد. هم‌چنین، نتایج

اطلاعاتی نداشته و بر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی تأثیر ندارد (۱۵).

مهدوی و غیوری مقدم با بررسی ۷۰ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران نتیجه گرفتند که گزارش مشروط حسابرسی نسبت به گزارش مقبول برای استفاده‌کنندگان دارای محتوای اطلاعاتی افزون بر سایر گزارش‌ها نیست (۳).

احدیان در مطالعه موردی بانک صادرات، به بررسی تأثیرپذیری تصمیم‌های اعتباری بانک‌ها در اعطای تسهیلات از گزارش‌های حسابرسان مستقل پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد بین گزارش حسابرسی نسبت به صورت‌های مالی و تصمیم‌های اعتباری، همبستگی معنادار و مثبتی وجود دارد و نوع اظهارنظر حسابرسان در تصمیم‌های اعتباری بانک‌ها مؤثر است. فقط زمانی که گزارش حسابرس نسبت به صورت‌های مالی با نظر مقبول و مطلوب باشد، این تأثیر در تصمیم‌های اعتباری پررنگ‌تر می‌شود. هم‌چنین، نتایج پژوهش وی حاکی از آن بود که حسن شهرت و رتبه مؤسسه حسابرسی هیچ‌گونه تأثیری بر تصمیم‌های اعتباری بانک‌ها ندارد (۱).

کوهن و همکاران در پژوهشی به دنبال ساخت مدلی برای تصمیم‌گیری در مورد اعطا یا اعطانکردن وام، شرایط اعتباردهندگان و شرایط متقاضی وام را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که اطلاعات حسابرسی شده قابلیت استفاده در مدل تصمیم‌گیری را دارد (۱۶).

اورگ لیر با بررسی ۳۰۰ پرونده وام و مقایسه ۷۵ وام بدون مشکل و ۷۵ وام مشکل‌دار و بررسی تأثیر

آزمون فریدمن در خصوص اولویت‌بندی متقاضیان اعتبار با گزارش‌های حسابرسی گوناگون نشان داد که گزارش حسابرسی مردود اثر منفی قابل‌توجهی بر تصمیم‌گیری اعطای اعتبار دارد ولی بین گزارش مشروط و عدم اظهارنظر تفاوتی وجود ندارد. هم‌چنین، در مقایسه بین گزارش مشروط و عدم ارائه گزارش حسابرسی اختلافی دیده نمی‌شود و گزارش حسابرسی مقبول با ثابت در نظر گرفتن سایر شرایط مورد توجه قرار می‌گیرد (۱۰).

شکری چشمه سبزی با استفاده از ۷۰ جفت پرسش‌نامه از مدیران و کارشناسان اداره‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های سرمایه‌گذاری پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی تأثیر گزارش‌های حسابرسی بر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی پرداخت. نتیجه پژوهش وی حاکی از آن بود که گزارش‌های حسابرسی در ایران دارای بار اطلاعاتی است و استفاده‌کنندگان آن را به عنوان ابزار مناسب تصمیم‌گیری می‌شناسند (۱۴).

عظیمی و فروزنده در پژوهش خود به بررسی تأثیر گزارش مشروط حسابرس بر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی پرداختند. اطلاعات لازم برای تحقق بخشیدن به هدف‌های پژوهش با پرسش از دو گروه استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی شامل کارشناسان شرکت‌های سرمایه‌گذاری و کارشناسان اعتباری بانک‌ها و مؤسسات اعتباری استان اصفهان جمع‌آوری شد. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که گزارش مشروط حسابرسی در ایران محتوای

گزارش حسابرسی به همراه صورت‌های مالی نمی‌تواند تأثیر معناداری بر فرایند تصمیم‌گیری و نتیجه تصمیم داشته باشد (۲۱).

میلر و همکاران در پژوهشی با عنوان برداشت‌های وام‌دهندگان از نمونه جدید گزارش حسابرسی بین ۱۰۴۰ بانکدار به این نتیجه رسیدند که بانکداران به گزارش‌های حسابرسی توجه می‌کنند و بین نمونه قدیم و جدید تفاوت قائل می‌شوند (۲۲).

بلاک ول و وینترز در پژوهشی با عنوان شواهدی از ارزش اقتصادی حسابرسی در فرایند وام‌دهی، نشان دادند که شرکت‌های دارای گزارش حسابرسی توانسته‌اند از وام با نرخ بهره کم‌تری استفاده کنند (۲۳).

دورنلدز گومز به بررسی سودمندی گزارش حسابرسی در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سرمایه‌گذاری و تأمین مالی در اسپانیا پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد که استفاده‌کنندگان گزارش حسابرسی، اطلاعات موجود در گزارش حسابرسی را هنگام اتخاذ تصمیم‌های مربوط به سرمایه‌گذاری و تأمین مالی و همچنین، در مورد میزان سرمایه‌گذاری و اعطای وام مفید و بااهمیت می‌دانند و به آن توجه می‌کنند (۲۴).

لین و همکاران واکنش استفاده‌کنندگان در برابر گزارش‌های حسابرسی مشروط را در کشور چین مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که هیچ تفاوت بااهمیتی در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سرمایه‌گذاری یا اعطای وام در مورد شرکت‌های منتخب در حالتی که صورت‌های مالی آن‌ها دارای گزارش مقبول بودند، در مقایسه با حالتی که

حسابرسی مستقل، نتیجه گرفت که اطلاعات حسابرسی شده قابلیت اعتماد بیش‌تری داشته و در نهایت وام را با مشکلات کم‌تری مواجه می‌سازد (۱۷).

استیس و ریمر با بررسی تأثیر انواع گزارش‌های حسابرسی در تصمیم‌گیری ۲۲۲ نفر مسئول اعتباری نتیجه گرفتند که گزارش حسابرسی بر تصمیم‌گیری آن‌ها تأثیر ندارد (۱۸).

فیرث با بررسی تأثیر گزارش حسابرسی مقبول در مقابل گزارش مشروط بین ۶۴۴ بانکدار به این نتیجه رسید که برای اخذ تصمیم در خصوص تعیین حداکثر مبلغ وام، گزارش حسابرسی مقبول دارای تأثیر مثبت است (۱۹).

فیرث در پژوهش خود به بررسی تأثیر انواع معینی از گزارش‌های مشروط حسابرسی روی تصمیم‌گیری‌های مربوط به پرداخت وام بانک‌ها و تحلیل‌گران اعتبار، در بریتانیا و ایرلند پرداخت. برای انجام پژوهش، مجموعه‌ای از صورت‌های مالی به همراه یکی از چهار نوع گزارش مشروط حسابرسی برای نمونه بزرگی از بانک‌ها و تحلیل‌گران اعتبار فرستاده شد. نتایج نشان داد که دو نوع از شرط‌های حسابرسی، یعنی شرط مربوط به تداوم فعالیت و ارزشیابی دارایی‌ها، دارای تأثیر معنادار بر تصمیم‌گیری‌های وام‌دهی و تأمین اعتبار بودند (۲۰).

هوگتن در پژوهش تجربی، به بررسی تأثیر گزارش حسابرسی بر فرایند تصمیم‌گیری‌های پرداخت وام به وسیله بانک‌های استرالیایی پرداخت. نتیجه پژوهش وی نشان داد هیچ‌یک از گزارش‌های مشروط و بدون شرط و همچنین ارائه یا ارائه نکردن

فرضیه‌های پژوهش

۱. بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی کوتاه مدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود دارد.

۲. بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود دارد.

۳. بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی کوتاه مدت شرکت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود دارد.

۴. بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود دارد.

مدل کلی این پژوهش به شرح زیر است:

$$LR_{i,t} = \alpha_i + \beta_1 TR_{i,t-1} + \beta_2 TA_{i,t-1} + \beta_3 AS_{i,t-1} + \beta_4 SIZE_{i,t-1} + \beta_5 PROFIT_{i,t-1} + \beta_6 DR_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

$$H_0 = 0$$

$$H_1 \neq 0$$

که در آن:

$LR_{i,t}$: تسهیلات دریافتی،

TR_{t-1} : نوع گزارش حسابرسی دوره ماقبل اخذ تسهیلات،

TA_{t-1} : نوع حسابرس دوره ماقبل اخذ تسهیلات،

AS_{t-1} : ساختار دارایی دوره ماقبل اخذ تسهیلات،

$SIZE_{t-1}$: اندازه شرکت دوره ماقبل اخذ تسهیلات،

$PROFIT_{t-1}$: سودآوری دوره ماقبل اخذ تسهیلات،

DR_{t-1} : نسبت بدهی دوره ماقبل اخذ تسهیلات،

صورت‌های مالی آن‌ها دارای گزارش مشروط بودند، مشاهده نشد. این پژوهش گران معتقدند که استفاده از گزارش‌های حسابرسی با شکل و کلمات مشخص، محتوای اطلاعاتی گزارش حسابرسی را محدود می‌کند و باعث می‌شود این گزارش‌ها منطبق با فضای حاکم بر جامعه مورد استفاده نباشد (۲۵).

پوچیتا و همکاران واکنش بازار سرمایه را در مقابل گزارش مشروط حسابرسی، با استفاده از روش مطالعه رویدادی را در اسپانیا مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که گزارش حسابرسی مشروط برای استفاده کنندگان ارزش اطلاعاتی ندارد (۲۶).

گویرال و همکاران در پژوهشی به بررسی محتوای اطلاعات و تأثیر گزارش حسابرسی بر تصمیم‌های میزان وام اعطایی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن بود که گزارش حسابرسی بر تصمیم‌های وام‌دهندگان تأثیر می‌گذارد (۲۷).

آرنولد و بریان با بررسی تأثیر گزارش حسابرسی داخلی بر تصمیم‌های اعتباردهندگان به این نتیجه رسیدند که گزارش حسابرسی در خصوص کنترل‌های داخلی نامطلوب می‌تواند روی تصمیم‌های اعتباردهندگان تأثیر منفی بگذارد (۲۸).

نتایج پژوهش صالحی و عابدینی نشان داد که بانک‌های ایرانی توجه چندانی به صورت‌های مالی حسابرسی شده نمی‌کنند (۲۹).

این مقاله به بررسی این سوال اساسی پرداخته است که نوع گزارش حسابرس چه تأثیری می‌تواند بر تصمیم‌گیری اعتباردهندگان خصوصی و دولتی در خصوص اعطای تسهیلات کوتاه مدت و درازمدت داشته باشد؟

و ضریب β_1 رابطه بین گزارش حسابرسی با دریافت یا دریافت نکردن وام را نشان می‌دهد.

متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

تسهیلات اعطایی به وسیله اعتباردهندگان متغیر وابسته است که در این پژوهش تسهیلات دریافتی از بانک‌های داخلی در نظر گرفته شده است. این متغیر در قالب چهار نوع تسهیلات دریافتی کوتاه‌مدت از بانک‌های دولتی، تسهیلات دریافتی کوتاه‌مدت از بانک‌های خصوصی، تسهیلات دریافتی درازمدت از بانک‌های دولتی و تسهیلات دریافتی درازمدت از بانک‌های خصوصی بررسی می‌شود. نحوه جمع‌آوری این متغیرها به این صورت است که از طریق مشاهده صورت‌های مالی شرکت‌های منتخب و یادداشت‌های توضیحی همراه آن‌ها مشخص شده است که آیا این شرکت‌ها تسهیلاتی دریافت کرده‌اند یا خیر؟ و اگر دریافت کرده‌اند از کدام دسته بانک‌ها، دریافت شده و از لحاظ مدت به چه شکل بوده است. آن‌گاه، اطلاعات لازم در این خصوص به صورت بلی و خیر یا یک (دریافت وام) و صفر (دریافت نکردن وام) وارد جدول مربوط شده است.

معیار تشخیص کوتاه‌مدت یا درازمدت بودن وام، طبقه‌بندی تسهیلات مالی دریافتی در قسمت بدهی‌های جاری و غیرجاری ترازنامه و بررسی جزئیات تسهیلات دریافتی در یادداشت‌های توضیحی بوده است. در حوزه مدیریت مالی دوره کوتاه‌مدت معمولاً به بدهی‌هایی مربوط می‌شود که سررسید آن‌ها

در فاصله‌ای کم‌تر از یک سال است. اما اصطلاح تأمین مالی درازمدت به طور دقیق تعریف نشده است؛ به طور کلی وام‌های دارای سررسید بیش از یک تا دو سال درازمدت نامیده می‌شود (۳۰). هم‌چنین، معیار تفکیک بانک‌های دولتی از خصوصی، دسته‌بندی بانک مرکزی در دوره مورد پژوهش بوده است.

متغیر مستقل

در پژوهش حاضر، متغیر مستقل گزارش حسابرسی است که دربرگیرنده دو عامل: نوع گزارش حسابرسی و نوع حسابرس است. برای تعیین این متغیر از طریق بررسی گزارش حسابرسی شرکت‌های منتخب، نوع گزارش حسابرسی، شامل مقبول، مشروط، مردود و یا عدم اظهارنظر، و نوع حسابرس، شامل سازمان حسابرسی و مؤسسات خصوصی حسابرسی، تعیین شد.

متغیرهای کنترلی

با توجه به این که عوامل دیگری از قبیل نسبت‌های بدهی، نقدینگی و سودآوری، اندازه شرکت، ساختار دارایی‌ها، فرصت‌های رشد و ... ممکن است در استقرار شرکت‌ها از بانک‌ها مؤثر باشد، اثر بعضی از این متغیرها در این پژوهش مورد کنترل قرار گرفت تا نقش متغیرهای مستقل در تأمین مالی شرکت از طریق دریافت تسهیلات بانکی بهتر مشخص شود. در ادامه، متغیرهای کنترلی پژوهش حاضر ذکر می‌شود.

اهرم مالی: مجموع ارزش دفتری بدهی‌ها تقسیم بر مجموع ارزش دفتری دارایی‌ها. این نسبت نشان

خالص به ارزش دفتری کل دارایی‌ها استفاده شد. شرکت‌های سودآور، در مقایسه با شرکت‌های با سودآوری کم‌تر، توان بیش‌تری برای تأمین مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری از طریق منابع مالی داخلی دارند. بنابراین، بر اساس مدل سلسله‌مراتبی، بین سودآوری و نسبت بدهی به ارزش دفتری شرکت رابطه منفی وجود دارد (۳۳).

اندازه شرکت: از آنجا که شرکت‌های بزرگ‌تر قدرت سودآوری بیش‌تری دارند و به تبع آن توان استقراض بیش‌تری دارند، نقش آن کنترل شده است. اندازه شرکت برابر با لگاریتم طبیعی مجموع فروش‌های شرکت است (۳۴). بر اساس نظریه نمایندگی شرکت‌های بزرگ بدهی‌های درازمدت‌تری را ایجاد می‌کنند تا بتوانند از این طریق رفتار و تصمیم‌های مدیریت را کنترل کنند. ولی شرکت‌های کوچک‌تر، چون تحت کنترل سهام‌داران هستند و مشکلات نمایندگی آن‌ها کم‌تر است، تمایل کم‌تری به ایجاد بدهی درازمدت دارند (۳۳).

روش پژوهش

پژوهش حاضر کاربردی و از نوع شبه تجربی است. هم‌چنین از رویکرد پس‌روی دادی و طرح پس‌آزمون استفاده می‌کند. از این روش زمانی استفاده می‌شود که داده‌ها از محیطی که به گونه طبیعی وجود داشته یا از واقعه‌ای که بدون دخالت مستقیم پژوهش‌گر رخ داده فراهم شود. از آنجا که هدف، بررسی روابط بین متغیرها است، این پژوهش از نوع

می‌دهد که شرکت چقدر می‌تواند در ایفای تعهدات کوتاه‌مدت و درازمدت خود توانمند باشد. زیرا، شرکت‌هایی که بدهی‌های بیش‌تری دارند ممکن است برای بازپرداخت این بدهی‌ها به بانک‌ها متوسل شوند و از طرفی بانک‌ها به کشش اعتباری و توان واحد تجاری برای بازپرداخت منابع بانک توجه می‌کنند (۳۱).

ساختار دارایی‌ها: در بررسی درجه اعتبار شرکت‌ها، چگونگی ترکیب دارایی‌ها از اهمیت خاصی برخوردار است. دلیل این امر توجه به درجه نقدشوندگی دارایی‌های مورد استفاده به منظور بررسی قدرت بازپرداخت بدهی‌ها است. عامل مهم دیگر، قابلیت وثیقه‌گذاری دارایی‌های ثابت است. برای محاسبه این نسبت جمع دارایی‌های ثابت بر جمع دارایی‌ها تقسیم شده است (۳۲). وقتی دارایی‌های مشهود شرکتی زیاد باشد این دارایی‌ها را می‌توان به عنوان وثیقه مورد استفاده قرار داد و خطر هزینه‌های نمایندگی بدهی و وام‌دهنده را کاهش داد. بنابراین، هر چه دارایی‌های مشهود شرکت بیش‌تر باشد اهرم مالی آن بیش‌تر است (۳۳).

نسبت سودآوری: این نسبت از آن روی اهمیت دارد که توان سودآوری شرکت را نشان می‌دهد. بر اساس مبانی نظری پژوهش، انتظار می‌رود شرکت‌های سودآورتر توان بیش‌تری برای استقراض داشته باشند. البته، این موضوع نباید نادیده گرفت که شرکت‌هایی که سودآوری پایینی دارند یا زیان دارند ممکن است به بانک‌ها متوسل شوند تا از بحران مالی بیرون بروند. برای محاسبه قابلیت سودآوری شرکت، از نسبت سود

۴. شرکت‌هایی که خروج از بورس نداشته‌اند. برای انجام مطالعات مقدماتی، تدوین ادبیات پژوهش و چارچوب نظری پژوهش، از منابع کتابخانه‌ای شامل کتاب، مجله‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقاله‌ها و اینترنت استفاده شد. برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش، از روش میدانی استفاده شد. با مراجعه به سایت بورس، پس از استخراج اطلاعات مورد نیاز از طریق نرم‌افزارها و بانک‌های اطلاعاتی سازمان بورس و تجمیع داده‌ها در ستون‌های اکسل، متغیرها محاسبه و آزمون شد و در نهایت به تحلیل و تفسیر نتایج حاصل از آزمون متغیرها پرداخته شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها، فرایندی چند مرحله‌ای است که طی آن داده‌های گردآوری شده به طرق مختلف خلاصه، دسته‌بندی و در نهایت پردازش می‌شود تا زمینه تجزیه و تحلیل و مشخص شدن رابطه بین داده‌ها به منظور آزمون فرضیه‌ها فراهم آید. در این فرایند، داده‌ها هم از لحاظ مفهومی و هم از جنبه تجربی پالایش می‌شود و روش‌های گوناگون آماری نقش به‌سزایی در استنتاج‌ها به عهده دارد.

شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرهای پژوهش، به منظور تحلیل توصیفی متغیرها، قبل از آزمون فرضیه‌ها ارائه شده است. میانگین به عنوان مهم‌ترین شاخص مرکزی به همراه انحراف معیار به عنوان مهم‌ترین شاخص‌های پراکندگی محاسبه شده است. انحراف معیار پراکندگی داده‌ها را نشان می‌دهد. این اقدام به منظور ارائه دیدگاهی کلی نسبت به جامعه آماری و شناخت بیش‌تر آن انجام می‌شود.

رگرسیون لجستیک: امروزه در بیش‌تر پژوهش‌ها

پژوهش‌های توصیفی-همبستگی است. روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای است. تجزیه و تحلیل آماری در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. به منظور آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون لجستیک استفاده شده است. از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ برای مقایسه معنادار بودن رابطه‌ها استفاده می‌شود.

از آن‌جا که هدف، بررسی تأثیر نوع گزارش حسابرسی بر تصمیم‌های اعتباردهندگان است، این پژوهش مربوط به حسابرسی است. دوره‌ی زمانی پژوهش حاضر سال‌های ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۹ و محل اجرای این پژوهش، بورس اوراق بهادار تهران است. جامعه آماری در این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در صنعت مواد و محصولات دارویی است. دلیل این انتخاب، دسترسی آسان به اطلاعات، شفافیت اطلاعات و الزامات قانونی مبنی بر انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده، است.

برای انتخاب نمونه تمامی شرکت‌های صنعت مواد و محصولات دارویی فعال در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفته و شرکت‌هایی انتخاب شده‌اند که دارای شرایط زیر بوده‌اند:

۱. شرکت‌هایی که در طی سال‌های مورد بررسی (۱۳۸۳-۱۳۸۹)، تغییر سال مالی نداشته‌اند.
۲. شرکت‌هایی که در سال‌های مورد بررسی، توقف عملیات نداشته‌اند.
۳. شرکت‌هایی که داده‌ها و گزارش حسابرسی آن‌ها در دسترس بوده است.

ضریب تعیین (نگلکرک): در این قسمت خوبی برازش خط رگرسیون برازش شده بر اساس مجموعه‌ای از داده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. به‌طور کلی اگر تمام مشاهدات مربوط به متغیر وابسته روی خط رگرسیون باشد، برازش کامل به دست خواهد آمد که این حالت کم‌تر اتفاق می‌افتد. در این راستا، ضریب تعیین R^2 معیار خلاصه‌ای است که بیان می‌کند چگونه خط رگرسیون، نمونه داده‌ها را به خوبی برازش می‌کند.

آزمون والد: آزمون والد معنادار بودن متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون را بررسی می‌کند و قابل مقایسه با آماره t در رگرسیون معمولی است. آزمون والد برای ارزیابی اهمیت آماری هر ضریب β_j در مدل استفاده می‌شود. آماره آزمون والد به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$W_j = \frac{\hat{\beta}_j}{SE(\hat{\beta}_j)}$$

که در آن $\hat{\beta}_j$ تخمین درست‌نمایی بیشینه ضریب β_j ، $SE(\hat{\beta}_j)$ برآوردی از انحراف معیار آن است. تحت فرض $\beta_j = 0$ (فرض صفر)، نسبت بالا دارای توزیع نرمال استاندارد خواهد بود. با تعریف Z به عنوان یک متغیر تصادفی دارای توزیع نرمال استاندارد، اگر $P(|Z| > W_j) < \alpha$ آن‌گاه فرض صفر را می‌توان در سطح اهمیت α رد کرد.

آزمون کای - اسکور: آماره کای - اسکور به منظور تعیین میزان اثرگذاری متغیر (متغیرهای مستقل) بر متغیر وابسته و به‌طور کلی برازش کل مدل است و قابل مقایسه با آماره F در تجزیه و تحلیل رگرسیون

در پی رسیدن به هدفی خاص با استفاده از چند عامل دیگر هستیم به نحوی که مقدار بهینه را بتوان مشخص کرد. در آمار با روش‌های مختلف رگرسیونی به انجام این چنین کارهایی پرداخته و نتایج تجزیه و تحلیل می‌شود. رگرسیون لجستیک نیز حالت خاصی از رگرسیون است و در مواردی به کار می‌رود که متغیر پاسخ دو گزینه‌ای یا چند گزینه‌ای است؛ یعنی، فقط دو یا چند حالت متفاوت برای متغیر پاسخ وجود دارد. رگرسیون لجستیک، مدل ریاضی است که می‌تواند برای توصیف رابطه چند متغیر X با یک متغیر وابسته دو حالتی یا چند حالتی (متغیری که فقط دارای دو یا چند وضعیت متفاوت است) به عنوان Y مورد استفاده قرار گیرد. این مدل را می‌توان به عنوان مدل خطی تعمیم‌یافته‌ای به حساب آورد که از تابع لجیت به عنوان تابع پیوند استفاده می‌کند و خطایش از توزیع چند جمله‌ای پیروی می‌کند. متغیر وابسته در این پژوهش، دارای دو حالت دریافت وام یا دریافت نکردن وام به وسیله شرکت است.

مدل رگرسیون لجستیک به صورت زیر است:

$$\text{Logit}(p) = \ln \left(\frac{p}{1-p} \right) = \alpha + \beta_1 X_{1,i} + \dots + \beta_k X_{k,i}$$

$$i=1, \dots, n,$$

است که:

$$p = \text{pr}(Y_i = 1)$$

$$p = \text{pr}(Y_i = 1 | X) = \frac{e^{\alpha + \beta_1 X_{1,i} + \dots + \beta_k X_{k,i}}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 X_{1,i} + \dots + \beta_k X_{k,i}}}$$

پرکاربردترین شاخص پراکندگی، انحراف معیار است که با جذر گرفتن از واریانس به دست می‌آید.

جدول شماره ۲، فراوانی‌های مربوط به تسهیلات دریافتی را نشان می‌دهد. تعدادی از مشاهدات (سال-شرکت) مقدار صفر گرفته‌اند که در طول دوره پژوهش، وام دریافت نکرده‌اند. هم‌چنین، تعدادی از مشاهدات (سال-شرکت) نیز مقدار ۱ گرفته است که حاکی از تعداد وام‌گیرندگان است.

در جدول شماره ۳، فراوانی مربوط به گزارش حسابرسی نشان داده شده است. همان‌طور که در جدول مزبور مشاهده می‌شود ۴۸ عدد از گزارش‌های حسابرسی مقبول و ۴۲ عدد آن‌ها مشروط بوده‌اند. از این گزارش‌ها، ۱۵ عدد آن‌ها به‌وسیله سازمان حسابرسی و ۷۵ عدد آن‌ها به‌وسیله مؤسسات حسابرسی خصوصی، صادر شده است.

شاخص‌های مرکزی و پراکندگی برای متغیرهای پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل توصیفی متغیرها قبل از آزمون فرضیه‌ها تعیین می‌شود. با توجه به این‌که متغیر وابسته پژوهش حاضر تنها شامل مقادیر صفر و یک است، برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون لجستیک استفاده شده است. از این‌رو، در الگوی آزمون فرضیه‌های پژوهش دریافت یا دریافت نکردن

معمولی است. از توزیع کای-اسکور در آزمون فرضیه‌هایی می‌توان استفاده کرد که داده‌های مورد تجزیه و تحلیل به صورت فراوانی ارائه شده‌اند. در این پژوهش، برای آزمون فرضیه‌ها از این نوع آزمون استفاده شد. بنابراین، می‌توان فرضیه‌های آماری پژوهش را در قالب فرض‌های آماری زیر بیان کرد:

H_0 : متغیرهای مستقل اثر ندارند.

H_1 : متغیرهای مستقل اثر دارند.

یافته‌های پژوهش

به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه مورد پژوهش و آشنایی بیش‌تر با متغیرهای پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، لازم است این داده‌ها توصیف شود. هم‌چنین، توصیف آماری داده‌ها، گامی به‌منظور تشخیص الگوی حاکم بر آن‌ها و پایه‌ای برای تبیین روابط بین متغیرهایی است که در پژوهش به کار می‌رود.

در جدول شماره ۱، شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نشان داده شده است. میانگین، پرکاربردترین شاخص مرکزی است. ساده‌ترین شاخص پراکندگی، دامنه تغییرات است که اختلاف بین بزرگ‌ترین و کوچک‌ترین مقدار داده‌ها است.

جدول ۱: تجزیه و تحلیل توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد مشاهدات	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
نسبت بدهی	۹۰	۰/۰۶	۰/۹۱	۰/۶۰۱	۰/۲۰۰۳
سودآوری	۹۰	۰/۰۳	۰/۴۸	۰/۲۰۵۳	۰/۰۹۲۴
اندازه شرکت	۹۰	۴/۶۸	۶/۰۶	۵/۳۶۴۰	۰/۳۰۷۵
ساختار دارایی‌ها	۹۰	۰/۰۶	۰/۹۱	۰/۱۷۱۲	۰/۱۲۵۸

جدول ۲: فراوانی توزیع متغیر تسهیلات دریافتی

نام متغیر	دریافت نکردن وام (۰)	دریافت وام (۱)	جمع
وام اعطایی کوتاه مدت	۲۰	۷۰	۹۰
بانک‌های دولتی	۲۲/۲	۷۷/۸	۱۰۰
وام اعطایی کوتاه مدت	۵۳	۳۷	۹۰
بانک‌های خصوصی	۵۸/۹	۴۱/۱	۱۰۰
وام اعطایی درازمدت	۸۱	۹	۹۰
بانک‌های دولتی	۹۰	۱۰	۱۰۰
وام اعطایی درازمدت	۸۸	۲	۹۰
بانک‌های خصوصی	۹۷/۸	۲/۲	۱۰۰

جدول ۳: فراوانی توزیع متغیر گزارش حسابرسی

نام متغیر	تعداد مشاهدات	درصد مشاهدات
مقبول (۱)	۴۸	۵۳/۳
مشروط (۰)	۴۲	۴۶/۷
جمع	۹۰	۱۰۰
سازمان حسابرسی (۱)	۱۵	۱۶/۷
مؤسسات خصوصی (۰)	۷۵	۸۳/۳
جمع	۹۰	۱۰۰

H_0 : مدل معنادار نیست.

H_1 : مدل معنادار است.

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که در مدل ۹۰ درصد از مشاهدات مربوط به متغیر وابسته پژوهش به درستی طبقه‌بندی شده‌اند. ضریب تعیین بدست آمده برای الگوی آزمون فرضیه اول ۰/۵۴۰ است. لذا، مدل برازش شده توانسته است ۵۴ درصد از متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیرهای مستقل تبیین کند.

سطح معناداری آماره کای-اسکور برای مدل

وام تابعی از نوع گزارش حسابرس، نوع حسابرس و متغیرهای کنترلی است. برای آزمون معنادار بودن مدل از آماره کای-اسکور استفاده می‌شود. برآورد اندازه و سطح معناداری ضرایب متغیرهای مستقل و نوع و شدت ارتباط این متغیرها با متغیر وابسته از طریق آزمون والد انجام شده است.

آزمون فرضیه اول

آزمون معنادار بودن مدل: فرض‌های آماری مربوط به آماره کای-اسکور به شرح زیر است:

جدول ۴: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه اول

دریافت وام کوتاه‌مدت از بانک‌های دولتی			
درصد درست‌نمایی مدل	ضریب تعیین نگلکرک (R^2)	آماره کای - اسکوور	سطح معناداری کای اسکوور
٪۹۰	۰/۵۴۰	۳۹/۱۶۱	۰/۰۰۱

صفر است که پایین‌تر از سطح خطای آزمون $(\alpha=0/05)$ است. لذا، مدل برازش شده، به لحاظ آماری معنادار و در مجموع روابط بین متغیرهای پژوهش خطی است. بنابراین، فرض H_0 رد می‌شود.

توجه به جدول بالا متغیرهای اهرم مالی و ساختار دارایی‌ها وارد مدل می‌شود. بنابراین، مدل این فرضیه به صورت زیر است:

$$LR_{i,t} = 5/597AS_{i,t} + 10/084DR_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

آزمون معنادار بودن ضرایب

بیان فرضیه اول پژوهش در قالب فرضیه صفر و فرضیه مقابل آن برای انجام آزمون‌های آماری به شکل زیر است:

تجزیه و تحلیل آماری برای متغیرهای کنترلی الگوی آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که رابطه بین اهرم مالی و ساختار دارایی‌ها با دریافت یا دریافت‌نکردن وام مستقیم و معنادار است.

H_0 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی کوتاه مدت از طریق بانک‌های دولتی رابطه معناداری وجود ندارد.

آزمون فرضیه دوم

آزمون معنادار بودن مدل: فرض‌های آماری مربوط به آماره کای-اسکوور به شرح زیر است:
 H_0 : مدل معنادار نیست.
 H_1 : مدل معنادار است.

H_1 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی کوتاه مدت از طریق بانک‌های دولتی رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که در مدل ۶۴/۴ درصد از مشاهدات مربوط به متغیر وابسته پژوهش به درستی طبقه‌بندی شده‌اند. ضریب تعیین به دست آمده برای الگوی آزمون فرضیه دوم ۰/۲۷۵ است. لذا، مدل برازش شده توانسته است ۲۷/۵ درصد از متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیرهای مستقل تبیین کند.

براساس نتایج ارائه شده در جدول شماره ۵، سطح معناداری متغیرهای مستقل نوع گزارش حسابرس ۰/۳۶۸ و نوع حسابرس ۰/۸۷۳ است. این یافته حاکی از این است که بین نوع گزارش حسابرس با تأمین مالی کوتاه‌مدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی رابطه معناداری وجود ندارد. لذا، شواهد متقاعدکننده‌ای برای رد فرضیه $H_0=0$ وجود ندارد و فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود. با

سطح معناداری آماره کای-اسکوور برای مدل

جدول ۵: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای ضرایب متغیرهای مستقل الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه اول

متغیر	اندازه ضریب	آماره والد	سطح معناداری آماره والد
نوع گزارش حسابرسی	-۰/۷۷۳	۰/۸۰۹	۰/۳۶۸
نوع حسابرس	۰/۱۷۱	۰/۰۲۵	۰/۸۷۳
اهرم مالی	۱۰/۰۸۴	۱۱/۷۶۷	۰/۰۰۱
سودآوری	۳/۷۷۲	۰/۴۳۶	۰/۵۰۹
اندازه شرکت	۰/۲۹۸	۰/۰۶۲	۰/۸۰۳
ساختار دارایی‌ها	۵/۵۹۷	۴/۵۵۲	۰/۰۲۱
مقدار ثابت	-۷/۱۲۲	۰/۹۷۵	۰/۳۲۴

جدول ۶: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه دوم

دریافت وام کوتاه مدت از بانک‌های خصوصی			
درصد درست‌نمایی مدل	ضریب تعیین نگلکرک (R^2)	آماره کای - اسکوار	سطح معناداری کای اسکوار
٪۶۴/۴	۰/۲۷۵	۲۰/۵۰۰	۰/۰۰۲

H_1 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی کوتاه مدت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود دارد.

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول شماره ۷ سطح معناداری متغیرهای مستقل نوع گزارش حسابرس ۰/۱۵۷ و نوع حسابرس ۰/۴۴۲ است. این یافته حاکی از این است که بین نوع گزارش حسابرس با تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود ندارد. لذا، شواهد متقاعد کننده‌ای برای رد فرضیه $H_0=0$ وجود ندارد و فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود. با توجه به جدول بالا متغیرهای سودآوری و اندازه شرکت وارد مدل می‌شود.

۰/۰۰۲ است که پایین تر از سطح خطای آزمون ($\alpha=0/05$) است. لذا، مدل برازش شده، به لحاظ آماری معنادار و در مجموع روابط بین متغیرهای پژوهش خطی است. بنابراین، فرض H_0 رد می‌شود.

آزمون معنادار بودن ضرایب

بیان فرضیه دوم پژوهش در قالب فرضیه صفر و فرضیه مقابل آن برای انجام آزمون‌های آماری به شکل زیر است:

H_0 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی کوتاه مدت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۷: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای ضرایب متغیرهای مستقل الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه دوم

متغیر	اندازه ضریب	آماره والد	سطح معناداری آماره والد
نوع گزارش حسابرسی	۰/۷۲۸	۲	۰/۱۵۷
نوع حسابرس	-۰/۵۸۴	۰/۵۹۰	۰/۴۴۲
اهرم مالی	۰/۸۸۴	۰/۳۶۱	۰/۵۴۸
سودآوری	-۱۰/۱۱۱	۷/۴۵۲	۰/۰۰۶
اندازه شرکت	۱/۶۶۸	۳/۸۲۸	۰/۰۴۷
ساختار دارایی‌ها	۱/۵۰۹	۰/۳۶۶	۰/۵۴۵
مقدار ثابت	-۸/۴۵۸	۲/۸۱۷	۰/۰۹۳

بنابراین، مدل این فرضیه به صورت زیر است:

$$LR_{i,t} = 1/668SIZE_{i,t-1} - 10/111PROFIT_{i,t-1} + \epsilon_{i,t}$$

تجزیه و تحلیل آماری برای متغیرهای کنترلی الگوی آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد که رابطه بین اندازه شرکت با دریافت وام، مستقیم و معنادار، اما، رابطه بین سودآوری و تأمین مالی معکوس و معنادار است.

وابسته پژوهش به درستی طبقه‌بندی شده‌اند. ضریب تعیین بدست آمده برای الگوی آزمون فرضیه سوم ۰/۰۴۰ است. لذا، مدل برازش شده توانسته است تنها ۴ درصد از متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیرهای مستقل تبیین کند. سطح معناداری آماره کای-اسکور برای مدل ۰/۹۴۱ است که بالاتر از سطح خطای آزمون ($\alpha=0/05$) است. این یافته نشان می‌دهد که مدل برازش شده، به لحاظ آماری معنادار نیست. بنابراین، فرض H_0 پذیرفته می‌شود.

آزمون فرضیه سوم

آزمون معنادار بودن مدل: فرض‌های آماری مربوط به آماره کای-اسکور به شرح زیر است:

H_0 : مدل معنادار نیست.

H_1 : مدل معنادار است.

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که در مدل ۹۰ درصد از مشاهدات مربوط به متغیر

آزمون معنادار بودن ضرایب

بیان فرضیه سوم پژوهش در قالب فرضیه صفر و فرضیه مقابل آن برای انجام آزمون‌های آماری به شکل زیر است:

H_0 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی

درازمدت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۸: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه سوم

دریافت وام درازمدت از بانک‌های دولتی			
درصد	ضریب	آماره	سطح معناداری
درست‌نمایی مدل	عیین تک‌کوک (R^2)	کای - اسکوار	کای اسکوار
٪۹۰	۰/۰۴۰	۱/۷۵۵	۰/۹۴۱

H_1 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی درازمدت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود دارد.

براساس نتایج ارائه شده در جدول شماره ۹، سطح معناداری متغیرهای مستقل نوع گزارش حسابرس ۰/۴۲۹ و نوع حسابرس ۰/۸۹۵ است. این یافته حاکی از این است که بین نوع گزارش حسابرس با تأمین مالی کوتاه‌مدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی رابطه معناداری وجود ندارد. لذا، شواهد متقاعد کننده‌ای برای رد فرضیه $H_0=0$ وجود ندارد و فرضیه سوم پژوهش در سطح اطمینان ٪۹۵ رد می‌شود.

H_0 : مدل معنادار نیست.

H_1 : مدل معنادار است.

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد که در مدل ۹۸/۹ درصد از مشاهدات مربوط به متغیر وابسته پژوهش به درستی طبقه‌بندی شده‌اند. ضریب تعیین بدست آمده برای الگوی آزمون فرضیه فرعی چهارم ۰/۴۲۱ است. لذا، مدل برازش شده توانسته است ۴۲/۱ درصد از متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیرهای مستقل تبیین کند. سطح معناداری آماره

جدول ۹: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای ضرایب متغیرهای مستقل الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه سوم

متغیر	اندازه ضریب	آماره والد	سطح معناداری آماره والد
نوع گزارش حسابرسی	۰/۶۳۴	۰/۶۲۶	۰/۴۲۹
نوع حسابرس	-۰/۱۵۹	۰/۰۱۷	۰/۸۹۵
اهرم مالی	-۰/۸۱۷	۰/۱۷۰	۰/۶۸۰
سودآوری	۲/۹۹۶	۰/۴۹۹	۰/۴۸۰
اندازه شرکت	-۰/۵۲۲	۰/۱۶۱	۰/۶۸۸
ساختار دارایی‌ها	۱/۴۵۶	۰/۱۷۱	۰/۶۷۹
مقدار ثابت	-۰/۱۷۳	۰/۰۰۱	۰/۹۸۰

جدول ۱۰: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه چهارم

دریافت وام درازمدت از بانک‌های خصوصی			
درصد	ضریب	آماره	سطح معناداری
درست‌نمایی مدل	تعیین نکلرک (R^2)	کای-اسکوار	کای اسکوار
۰/۹۸/۹	۰/۴۲۱	۷/۵۸۶	۰/۲۷۰

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد بین گزارش حسابرس با تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود ندارد. تجزیه و تحلیل آماری برای متغیرهای کنترلی الگوی آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که رابطه بین اهرم مالی و ساختار دارایی‌ها با دریافت وام مستقیم و معنادار است. این یافته بیان‌گر این است که شرکت‌هایی که دارایی‌های ثابت بیش‌تری و توان وثیقه‌گذاری بیش‌تری داشتند، در دریافت وام توانمندتر بودند. هم‌چنین، شرکت‌هایی که بدهی‌های بیش‌تری داشتند، بیش‌تر به استقراض روی آوردند. بین سایر متغیرهای کنترلی و اعطای وام رابطه معناداری وجود ندارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد بین گزارش حسابرس با تأمین مالی کوتاه‌مدت شرکت از طریق بانک‌های خصوصی رابطه معناداری وجود ندارد. تجزیه و تحلیل آماری برای متغیرهای کنترلی الگوی آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد که رابطه بین اندازه‌ی شرکت با دریافت وام مستقیم و معنادار است. این به این معنی است که شرکت‌های بزرگ‌تر در دریافت وام موفق‌تر بودند. رابطه بین

کای-اسکور برای مدل ۰/۲۷۰ است که پایین‌تر از سطح خطای آزمون ($\alpha=0/05$) است. این یافته نشان می‌دهد که مدل برازش شده، به لحاظ آماری معنادار نیست. بنابراین، فرض H_0 پذیرفته می‌شود.

آزمون معنادار بودن ضرایب

بیان فرضیه چهارم پژوهش در قالب فرضیه صفر و فرضیه مقابل آن برای انجام آزمون‌های آماری به شکل زیر است:

H_0 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی درازمدت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی درازمدت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود دارد.

براساس نتایج ارائه شده در جدول شماره ۱۱ سطح معناداری متغیرهای مستقل نوع گزارش حسابرس ۰/۷۳۰ و نوع حسابرس ۰/۹۹۸ است. این یافته حاکی از این است که بین نوع گزارش حسابرس با تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود ندارد. لذا، شواهد متقاعدکننده‌ای برای رد فرضیه $H_0=0$ وجود ندارد و فرضیه چهارم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود.

جدول ۱۱: نتایج تجزیه و تحلیل آماری برای ضرایب متغیرهای مستقل الگوی رگرسیونی آزمون فرضیه چهارم

متغیر	اندازه ضریب	آماره والد	سطح معناداری آماره والد
نوع گزارش حسابرسی	(۰/۸۰۸)	۰/۱۱۹	۰/۷۳۰
نوع حسابرس	(۱۸/۰۲۷)	۰	۰/۹۹۸
اهرم مالی	(۲/۵۴۲)	۰/۱۱۸	۰/۷۳۲
سودآوری	۵/۵۹۱	۰/۱۵۱	۰/۶۹۸
اندازه شرکت	۷/۸۵۳	۳/۱۴۶	۰/۰۷۶
ساختار دارایی‌ها	۰/۷۷۵	۰/۰۰۲	۰/۹۶۳
مقدار ثابت	(۴۷/۲۳۱)	۳/۰۳۲	۰/۰۸۲

اخذ کنند، هر چند که ممکن بود در صورت وجود گزارش‌های مردود و عدم اظهارنظر، نتایج تغییر کند.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های صالحی و عابدینی (۲۹)، عظیمی و فروزنده (۱۵)، مهدوی و غیوری مقدم (۳)، تا حدودی حساس‌یگانه و مدنی (۱۰)، لین و همکاران (۲۵)، هوگن (۲۱) و استیس و ریمر (۱۸) مطابقت دارد. اما، با نتایج پژوهش‌های احدیان (۱)، موسوی شیری (۱۳)، گویرال و همکاران (۲۷)، دورندز گومز (۲۴) و فیرث (۱۹ و ۲۰) متفاوت است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود نتایج بیش‌تر پژوهش‌هایی که در ایران و در این زمینه انجام شده است، بیان‌گر تأثیر نداشتن نوع گزارش حسابرسی بر تصمیم‌گیری اعتباردهندگان است. از این‌رو، به نظر می‌رسد با گذشت سال‌ها و با وجود تلاش‌های فراوان در زمینه حسابرسی، هنوز نوع گزارش حسابرسی نتوانسته است جایگاه قابل‌قبولی نزد اعتباردهندگان داشته باشد که دلایل آن باید بررسی شود.

پژوهش‌های مشابه بیش‌تر از طریق پرسش‌نامه انجام

سودآوری و تأمین مالی معنادار و معکوس است. این یافته بیان‌گر این است که شرکت‌های سودآورتر کم‌تر به استقراض روی آوردند. بین سایر متغیرهای کنترلی و اعطای وام رابطه معناداری وجود ندارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه سوم نشان می‌دهد بین نوع گزارش حسابرس با تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی، رابطه معناداری وجود ندارد.

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه چهارم نشان می‌دهد بین نوع گزارش حسابرس با تأمین مالی درازمدت شرکت از طریق بانک‌های خصوصی، رابطه معناداری وجود ندارد.

به‌طور کلی، تفسیر یافته‌ها بیان‌گر این است که بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی شرکت‌های صنعت مواد و محصولات دارویی از طریق بانک‌های داخلی رابطه معناداری وجود ندارد. بنابراین، شرکت‌های دارای گزارش حسابرسی مقبول و مشروط، توانسته‌اند تسهیلات درازمدت و کوتاه‌مدت از بانک‌های خصوصی و دولتی

شده است. در پرسش نامه، پژوهش گر آزاد است که سؤال‌هایی در مورد انواع گزارش حسابرسی و تأثیر گذاری آن پرسد. در صورتی که در پژوهش حاضر، شیوه کار متفاوت است؛ به این صورت که اطلاعات وام‌های دریافتی و نوع گزارش حسابرس از بورس دریافت شده است. نکته قابل توجه این است که در سال‌ها و دوره مورد بررسی هیچ کدام از شرکت‌های انتخابی در زمینه مواد دارویی گزارش مردود یا عدم اظهار نظر دریافت نکرده‌اند و شاید وجود چنین گزارش‌هایی نتایج را تغییر می‌داد.

بررسی متغیرهای کنترلی نشان می‌دهد که متغیرهای اهرم مالی و ساختار دارایی‌ها رابطه مستقیم و معناداری با تأمین مالی کوتاه مدت شرکت از طریق بانک‌های دولتی دارد. در مورد تأمین مالی کوتاه مدت شرکت‌ها از طریق بانک‌های خصوصی رابطه اندازه شرکت با دریافت وام مستقیم و معنادار و رابطه سودآوری با تأمین مالی معنادار و معکوس است. بین تأمین مالی دراز مدت شرکت و متغیرهای کنترلی رابطه معناداری وجود ندارد.

پیشنهادهای مبتنی بر نتایج پژوهش

- پیشنهاد می‌شود بانک‌ها، هنگام وام دادن به گزارش حسابرس توجه بیش تری کنند و بین گزارش مقبول و غیرمقبول تفاوت قائل شوند.
- به حسابرسان پیشنهاد می‌شود برای اعتبار بخشیدن بیش تر به حرفه، از طرق مختلف اهمیت گزارش حسابرسی را برای اعتباردهندگان تبیین کنند.

پیشنهادها برای پژوهش‌های آتی

- بررسی رابطه بین نوع گزارش حسابرسی و تأمین مالی از طریق بانک‌های خارجی.
- بررسی رابطه بین نوع گزارش حسابرسی و نوع تسهیلات اعطایی (جعاله، مضاربه و سایر وام‌ها).
- بررسی علل کم اهمیت بودن گزارش حسابرسی برای اعتباردهندگان.
- بررسی رابطه بین تسهیلات دریافتی با متغیرهای دیگر شرکت از قبیل گردش حساب‌های بانکی، توانایی برقراری ارتباط با بانک، سابقه اعتباری و سایر عوامل.
- تأثیر گزارش حسابرسی بر تصمیم‌گیری اعتباردهندگان با توجه به میزان وام اعطایی.

محدودیت‌های پژوهش

- شفاف نبودن یادداشت‌های توضیحی مربوط به قسمت وام برخی از شرکت‌ها.
- تعدد متغیرهای مزاحم است که ممکن است روابط بین متغیرها را تحت تأثیر قرار دهد. از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به عوامل کلان اقتصادی نظیر بی ثباتی سیاسی و اقتصادی، رابطه گرایشی و عوامل متعدد دیگر اشاره کرد. البته، این موضوع در اغلب پژوهش‌ها در حوزه علوم انسانی مطرح است.
- به نظر می‌رسد چنانچه گزارش حسابرسی مردود و عدم اظهار نظر در دوره مورد بررسی مشاهده می‌شد ممکن بود نتایج پژوهش تغییر کند.

References

- Ahadian, R. (2012). "Investigating the Effect on Banks' Credit Decisions

when Granting Services of Reports of Independent Auditors and its Relation

- to Collecting Outstanding Receivables of Banks: The Case Study of Bank Saderat". Available at: www.bsi.ir, [online] [19 April 2013]. [In Persian]
- 2 Arbabsoleimani, A. and M. Nafari (2010) (Translators). *Principles of Auditing*. 1st Vol., 28th Edition, Tehran: Auditing Organization. [In Persian]
  - 3 Mahdavi, G. H. and A. Ghayurimoghadam (2010). "Analyzing the Information Content of Conditional Auditing Reports of the Corporations Listed in Tehran Stock Exchange". *Journal of Accounting and Auditing Research*, No. 6, pp. 68-85. [In Persian]
  - 4 Technical Committee of Auditing Organization (2009). *Standards of Auditing, Other Services of Creating Trust and it's Related Services*. Tehran: Auditing Organization. [In Persian]
  - 5 Aqaii, M. A. and R. Seyyed Nejad Fahim (2003). *Auditing*. 1st Edition, Tehran: Sanjesh Publications. [In Persian]
  - 6 Hasasyeganeh, Y. (2009). *The philosophy of Auditing*. 2nd Edition, Tehran: The Corporation of Scientific and Cultural Publications. [In Persian]
  - 7 Nownahal, A. A.; Jabarzadeh, S.; and K. Yaghoubpour (2010). "Analyzing the Relationship between Auditing Quality and Dependability of Accruals". *The Iranian Accounting and Auditing Review*, No. 61, pp. 55-70. [In Persian]
  - 8 Sajjadi, S. H.; Dastgir, M.; and D. Dehghanfar (2007). "Factors Affecting Conditional Auditing Report". *Empirical Studies of Financial Accounting*, No. 18, pp. 133-146. [In Persian]
  - 9 Hedayati, S. A. A.; Bahmani, M.; Safari, A. A.; and H. Kalhor (2010). *Internal Bank Operations 2 (Allocating Resources)*. Tehran: Central Bank of Islamic Republic of Iran. [In Persian]
  - 10 Hasasyeganeh, Y. and S. M. H. Madani (2003). "The Effect of Independent Auditing Report on Creditors' Decision Making". *Empirical Studies of Financial Accounting*, No. 6, pp. 113-128. [In Persian]
  - 11 Nikkhahazad, A. (2010). *The Statement of Fundamental Concepts of Auditing*. Tehran: Auditing Organization. [In Persian]
  - 12 Rasouli, H. (1995). "A Review of Auditing and its role in Decision Making of Financial Statement Users". *M.A. Thesis, Accounting Department: Allameh Tabatabaei University*. [In Persian]
  - 13 Mousavishiri, M. (1999). "The Effects of Auditing Reports on the Quality of Financial Reporting in Iran". *M.A. Thesis, Tarbiat Modares University*. [In Persian]
  - 14 Shokri Cheshmeh Sabzi, A. (2005). "The Effects of Auditing on the Decision Making of Financial Statement Users". *M.A. Thesis, Accounting Department: Tarbiat Modares University*. [In Persian]
  - 15 Azimi, M. and J. Forouzandeh (2010). "The Effect of Qualified Opinion on the Decision Making of Financial Statement Users". *Journal of Accounting Knowledge and Research*, No. 21, pp. 18-23 & 66-67. [In Persian]
  - 16 Cohen, K. J.; Gilmore, T. C.; and F. A. Singer (1966). "Bank Procedure for Analyzing Business Loan Application". *Homewood, Richard Irwin*.
  - 17 Orgler, Y. E. (1970). "A Credit Scoring Model for Commercial Loans". *Journal of Money, Credit and Banking*, Vol. 2, No. 4, pp. 435-445.
  - 18 Estes, R. and M. Reimer (1977). "A Study of the Effect of Qualified Auditors Opinions on Bankers Lending

- Decisions". *Accounting and Business Research*, Vol. 7, No. 28, pp. 250-259.
- 19 Firth, M. (1979). "Qualified Audit Reports and Bank Lending Decisions". *Journal of Bank Research*, No. 9, pp. 237-241.
- 20 Firth, M. (1980). "A Note on the Impact of Audit Qualifications on Lending and Credit Decisions". *Journal of Banking & Finance*, Vol. 4, No. 3, pp. 257-267.
- 21 Houghton, K. A. (1983). "Audit Reports: Their Impact on the Loan Decisions Process and Outcome". *An Experiment Accounting and Business Research*, Vol. 14, No. 53, pp. 15-20.
- 22 Miller, A.; Reed, S.; and R. H. Strawser (1993). "Bank Loan Officers' Perceptions of the New Audit Report". *Accounting Horizons*, Vol. 7, No. 1, pp. 39-52.
- 23 Blackwell, D. and D. Winteres (1997). "Monitoring Reputation and the Value of Relationship Banking". *Journal of Financial Research*, Vol. 20, No. 3, pp. 55-74.
- 24 Durendez Gomez, A. (2003). "The Usefulness of Audit Report in Investment and Financing Decisions". *Managerial Auditing Journal*, Vol. 18, No. 6, pp. 549-559.
- 25 Line, J.; Tang, Q.; and J. Xiao (2003). "An Experimental Study of Users Responses to Qualified Audit Reports in China". *Journal of International Accounting & Taxation*, Vol. 12, No. 1, pp. 1-22.
- 26 Pucheta, M. C.; Vico, A.; and M. A. Garcia (2004). "Reaction of the Spanish Capital Market to Qualified Audit Reports". *European Accounting Review*, Vol. 4, No. 2, pp. 261-280.
- 27 Guiral, A.; Gonzalo, J. A.; and W. Rodgers (2007). "Information Content and Recency Effect of the Audit Report in Loan Rating Decisions". *Accounting & Finance*, Vol. 47, No. 2, pp. 285-304.
- 28 Arnold, S. and C. Bryan (2008). "The Effect of Auditors Internal Control Opinions on Loan Decisions". *Journal of Accounting and Public*, Vol. 27, No. 1, pp. 1-18.
- 29 Salehi, M and B. Abedini (2008). "Iranian Angle Worth of Audit Report". *Journal of Indian Management*, April-May, pp. 82-90.
- 30 Rahimian, N. (2001). "Reflection on Ways of Financing Economic Units". *The Accountant Journal*, No. 146, pp. 28-33. [In Persian]
- 31 Noravesh, I. and S. Yazdani (2010). "The Impact of Leverage on Firm Investements in Tehran Stock Exchange (TSE)". *Journal of Financial Accounting Research*, No. 2, pp.35-48. [In Persian]
- 32 Karimi, F. and M. Ashrafi (2011). "Investigation the Relationship between Corporate Governance Mechanisms and Capital Structure in Tehran Stock Exchange", *The Journal of Research in Financial Accounting*, No. 2. pp. 79-92. [In Persian]
- 33 Kurdistani, G. R. and M. Najafi Omran (2008). "Analyzing Determinants of Capital Structure: An Empirical Test of the Theory of Static Equilibrium Versus Theory of Hierarchical", *Financial Research*, Issue. 10, No. 25, pp.73-90. [In Persian]
- 34 Zimmerman, J. L. (1983). "Taxes and Firm Size". *Journal of Accounting and Economics*, No. 5, pp. 119-149.